

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8757,Katyn-znowu-w-Strasburgu.html>
20.04.2024, 16:14

Katyń znowu w Strasburgu

Sprawa Katyńska wraca do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. W środę, 13 lutego 2013, Wielka Izba Trybunału, 17 sędziów orzekających tylko w sprawach najważniejszych dla europejskiego porządku prawnego, zbada rosyjskie śledztwo w sprawie Zbrodni Katyńskiej. Władze Rosji o nierzetelność w jego prowadzeniu oskarża 15 krewnych ofiar NKWD z 1940 r. Wyroku można się spodziewać pod koniec roku. Skarżących wspiera polski rząd jako trzecia strona postępowania.

Trybunał na publicznej rozprawie ma ocenić, czy władze Rosji prowadząc śledztwo w sprawie Zbrodni Katyńskiej naruszyły art. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, który zakazuje „umyślnego pozbawiania życia”, a także nakazuje przeprowadzenie skutecznego postępowania wyjaśniającego w przypadku morderstwa.

Krewni ofiar NKWD uważają, że władze Rosji nie dokonały należytej kwalifikacji prawnej Zbrodni Katyńskiej, nie ustaliły jej sprawców i nie wyciągnęły wobec nich konsekwencji.

Rozprawa jest efektem odwołania się skarżących od pierwszego wyroku strasburskich sędziów z 16 kwietnia 2012 r. Trybunał uznał wtedy, w składzie siedmioosobowym, że „masowy mord dokonany na polskich więźniach można traktować jako zbrodnię wojenną”. Według sędziów, obowiązek humanitarnego traktowania jeńców wojennych i zakaz ich zabijania należał do międzynarodowego prawa zwyczajowego, a jego poszanowanie było obowiązkiem władz

sowieckich. Trybunał jednak uznał przy tym, że nie może badać, czy Rosjanie po 5 maja 1998 r., gdy przyjęli konwencję praw człowieka, przeprowadzili skuteczne śledztwo w sprawie Zbrodni Katyńskiej.

Wyrok Wielkiej Izby będzie ostateczny. Ewentualne korzystne dla polskiej strony orzeczenie może spowodować ponowne wszczęcie w Rosji śledztwa w sprawie Zbrodni Katyńskiej i tym razem skuteczne jego przeprowadzenie, a także wypłatę odszkodowań dla skarżących.

Rosyjskie śledztwo w sprawie Katynia prowadziła w latach 1990–2004 Główna Prokuratura Wojskowa i umorzyła je z powodu śmierci winnych, utajniając większość akt śledztwa, a także postanowienie o jego umorzeniu wraz z uzasadnieniem. W ocenie rosyjskiej prokuratury Zbrodnia Katyńska nie była zbrodnią w myśl prawa międzynarodowego i uległa przedawnieniu.

Podczas rozprawy przed Trybunałem skarżący i rosyjski rząd przedstawią swoje stanowiska. Głos zabierze także przedstawiciel polskiego MSZ, ponieważ rząd Polski wspiera skarżących jako tzw. trzecia strona. W skład delegacji rządowej wchodzi m.in. dyrektor Biura Prezesa IPN dr Krzysztof Persak.

Po prezentacji wszystkich stanowisk sędziowie Trybunału będą mogli zadawać pytania, na które uczestnicy rozprawy będą mogli odpowiedzieć.

Przewodniczącym składu orzekającego będzie wiceprezes Trybunału Josep Casadevall, który pochodzi z Andory. Jednym z członków będzie też sędzia rosyjski, ponieważ w składzie zawsze jest sędzia z oskarżanego kraju. Nie będzie to sędzia Anatolij Kowler, który orzekał wcześniej w sprawie Katynia, zasiadając w składzie siedmioosobowym. W składzie orzekającym ma być również polski sędzia prof. Krzysztof Wojtyczek.

Poza polskim rządem do postępowania przeciwko Rosji przystąpiły organizacje broniące praw człowieka, co dodatkowo podnosi rangę sprawy. Wśród nich są Amnesty International i rosyjski Memoriał. Do skargi przyłączyły się również: European Human Rights Advocacy Centre, The Essex Transitional Justice Network, Open Society Justice Initiative i Public International Law and Policy Group.

Trybunał rozpatruje skargę łącznie 15 krewnych ofiar NKWD z 1940 roku.

Informacje o Zbrodni Katyńskiej można znaleźć na stronach IPN: <http://katyn.ipn.gov.pl/>